

अमृत-कलश

सारे चराचर जगत् सूत्रबद्ध,
सूत्रबद्ध, तोच सूत्रावतार.
अवतार अनेक,
पण सूत्रावतार परम समाधीपूर्ण.
आतून-बाहेरुन एक निजात्म,
ध्रुवात्मक, अचल अशा
एका लक्ष्याप्रत नेणारा.
गती म्हणजे परिभ्रमण,
सतत, एकक्षण देखील
न विसावा घेणारी गती.
या गतीतून मुक्त करणारे
सूत्र परमागमातील सूत्र ...
त्यांचेच तर निरुपण-
जे संवेदिले, जाणले, रसरसून आले
तेच शब्दब्रम्हातून
अवतरले-
शुध्द चित् मात्र ...
एकच एक अनुभूती
मी तो समय,
मीच तो समय,
दुजाअन्य कुणी हो नाही.

सारे भाव, विभाव,
कर्मकृत्, कर्म संभव
यांच्याशी कसले नाते ? ...

समय ?

तो कसा ?

जो एका क्षणांत जाणतो

नित्य असूनही-

सतत परिवर्तनशील

अशा त्रैकालिक आत्मस्वरूपास

संवेदन करतो,

तो समय ...

अशा स्व-समाधि प्रखर तेजाने

युक्त स्व-समय

हाच माझा ध्यानबिंदू

त्या ध्यान बिंदूत

मी माझा सर्व संसार

बुडवून एक रूप

त्या स्व-समयांत एक रूप

सत्ता,

त्या जीव-समयाची.

त्याचे अस्तित्व अभिन्न, अखंड ...

तीच द्वशि ज्ञाप्ति ज्योति-,

नित्य निरंजन, परमार्थग्राही,

त्या ज्योतीनेच पेटविल

मी माझा भ्रममूलक संसार.
ती ज्योति, एक प्रखर
दावानल ...
त्या दावानलाने जाळून
टाकला, ... सारा संसार विभ्रम ...
माझ्या आत्मप्रदेशाच्या
एकेका प्रदेशाशी सलगी करणारी
जड सत्ता, त्या प्रदेशातून चिर-
बहरलेली आत्मलता ...
अनंतानंत गुण स्वरूपापासून
कधीच अवगुणा झाली नाही.
त्या आत्मलतेवर बहरलेल्या
असंख्य, असंख्य कलिका ...
नित्य आत्म-रस-सिक्त,
चिर अभिलषित, चिरकांक्षित
नित्य स्वगुणालंकारित
नित्य अभेद स्वरूपांकित ...
आत्मस्वरूपाच्या परम-
पावन किरणांनी सद्यस्नात
अशाच दिसल्या.

सूष्टीतील सर्व चराचरांचे
सौंदर्य ...

त्यांच्या एकत्व, स्व-अंकित, स्वतःतच
परिपूर्ण-
असे मनोहारी एकत्व.

त्या एकत्वाची रमणीय, कमनीय

अनुभूती-

जी पराश्रयाशिवाय उपलब्ध

तीच माझे श्रेय.

त्या अ-विकल एकत्वात

पूर्णाशाने, सत्, असत् रूपाने

भाव-अभाव रूपाने.

नित्य विद्यमान

ते चिर अनुभूत,

असे एकत्व...

त्यांच्या रसातून घडलेली

ही एकत्व प्रतीतीची महामूर्त-

तेच माझे ध्यान

तेच माझे लक्ष्य

तीच माझी समाधी.

मी साधक त्या एकत्वाशी

एकरूप होणाऱ्या

ज्ञान चेतनेचा.

त्या एकत्वाची

अनेक रूपे- मोहमयी, अज्ञानमयी

मी अनुभवली, जाणली.

पाहिली पण

तो भ्रम होता. ती सारी रूपे

पराश्रयाने जगत होती.

स्व-धर्म-चक्रचुंबिता

ती एकत्व-विभक्ता

आत्मस्थिती ... अनोळखी
ज्या आत्मस्थितीने कधी
परचा उपभोग घेतला नाही,
जी नित्य अजेय, अरूप
अखंड, टंकोत्कीर्ण
तीच माझी शाश्वत स्थिती.

जीवनांत जे प्रखरतम तिमिर ...
प्रखर तम काम-भोगांचे आकर्षण,
काम-प्रेरक-तत्त्व-
त्या काम-मोहित विश्वांतील
गतिमान चक्रवत् मी ही सापडले.
परिचित, तरीही अगम्य-
त्या काम-भोगोपभोगांची
चक्रे फिरतच राहिली,
मी ही त्यात अनादिकाळापासून
चक्रवत् फिरत राहिले.
मग कुठलें निजत्व -
कुठले जिनत्त्व बुध्दत्त्व?
सारे जीवन त्यांतच
रंगूत-भंगून गेले.

मिथ्या संकल्पनांच्या
एखाद्या चकत्यानें
आपल्या आकर्षण शक्तीने
मला भ्रमविन ठेवले ...
निजात्म-संवेदन-शून्य मी

फिरतच राहिले.
त्यालाच मी माझे सर्वस्व
मानले, जाणले, अनुभूवले
तेच जीवन
तीच जीवनाभूती
अशा मिथ्या भ्रमांत
परिभ्रमतच राहिले,
समजले मी अंधाराला प्रकाश
मोहमय जीवनाला जवीन.
अहंकाराच्या विषाला अमृत-
-याच भ्रमांत मी-
तृषादाह पीडित, वयथित चेतना-
त्यालाच जीवन समजत, जाणत,
लक्षित राहिले.
त्या असह्य पीडेचा,
संत्रसाचा, अवगूढ अशा
परम वेदनेचा साक्षात्कार-
मी त्या पीडेला सामोरे
त्या भयानक संत्रस्त
करण्या पीडेला-
ज्ञानांजन शलाकेच्या
स्पर्शानें जेव्हा
मी त्या पीडेला स्पर्शिले
तेव्हा तेथे ती पीडा, संत्रास
नव्हताच मुळी-
तो एक सत्य वाटणारा

आभास-केवल आभास
सहस्रावधी गुण-तारका
त्या आत्मा कशंत
तशाच चमचमत होत्या-
सारे निरभ्र, निरकुश, ज्योतिमय
मिथ्या-मूढ संकल्पनांनी
जे आहे, असे वाटत होते-
तो केवल एक दुर्बल
अशक्त, निष्प्राण असा
अनुभव होता.
अनुभव तरी कुठला?
तयत मी नव्हते.
माझे तेथे कांहीही नव्हते.
मग अनुभव कुठला?
ती सारी आजवरची जीवने
केवल भासमय, अविद्यमानच
ती दुस्स्वप्नांनी भरलेली
काळरात्रच.
अविद्योचा असा चतुर खेळ.
त्या खेळियात ...
मी रमले, गवसले, सुटले
आणी पुनः पुन्हा सांपडले-
-एक भयानक विवर्तच.

जेव्हा तो मला भेटला
तेव्हा तो म्हणाला होता -

हे सुलक्षणी, हे चैतन्योत्कर्ष-
अभिलाषिणी, हे सहज ज्ञान-
दर्शनमय विदुषी ..
तुझे निजात्म वैभव ..
तुझ्या आत्म्यातील अनंतानंत
गुणांच्या राशी ...
त्या अनंतानंत गुणराशीची
प्रभुसत्ता, एकात्म प्रभुसत्ता
मी तुला दाखवितो, चल.
आणि माझी अस्थिर, कंपनीय,
भयभीत पाऊले-
स्थिर, निष्कंम, अभय.
मी चकित
जनमोजनमीच्या त्या दुस्स्वप्नांचा
क्षणंत चुराडा.
एक नवा जन्म?
छे-मी तर अजनमां.
मी सदैव कृतकृत्य.
मी अदाह्य, अभंग, अलौकिक-
सदैव ज्ञान-दर्शन परिपूर्ण-
मी एक अमृत कुंभ-
अविचल-
मग झाले काय होते, त्या-
नित्योद्योत, नित्य प्रकाशमान,
नित्य ज्योतिर्मय ज्ञायक आत्म्यास-
जो स्वयमेव अनादि-अनंत

सिध्द, सिध्द परमात्मा-
परमहंस, चित्कलांनी परिपूर्ण-
खरंच कांहीही झाले नव्हते.

ते तसेच ब्रम्ह स्वरूप,
निर्विकल्प, विमोहित, सनातन
तर हे होते त्या-
जीवात्म्यांचे सनातन रूप.

संसार ...?

स्वतः सिध्दत्वाला तो-
कसा, कुठला?
ती भ्रांती, तो खेळ
तो जणु अभिनय-
त्या जीवात्म्याने, छांदिष्टपणने
केलेले आश्चर्यपूर्ण खेळ-
वाटले होते, जणु आता
या कर्दमातून सुटकाच नाही-
सुटका?

ती केव्हा? मी तर नित्य
अबध्द, अस्पृष्ट, नियत,
हो, तो सारा भ्रम होता
मी होते तशीच होते

कोण प्रमत्त?

कोण अप्रमत्त?

त्यातून तर ही निजसत्ता
नित्य विभक्त
नित्य एकरूपा.

ही जाण बाळसूर्याप्रमाणे
उदित झाली,
मिथ्या संकल्पनांची जळमटे,
राग-लोभांची मनोहारी सुखवटे
आता ती सारी विलीन.
ती नवहतीच-मुळी.
तो एक खेळ, एकभ्रम.
मीच त्या खेळाची, भ्रमाची
संयोजिका.

आणि ते असेही म्हणाले-
हे प्रज्ञामुकुटधरिणी,
असा जो ज्ञान - दर्शन गुणमय
आत्मा मी दर्शवितो -
तो देखिल तसा -
केवळ भेदात्मक बुध्दाने -
पर पदार्थांच्या अनुबंधने
बध्द असलेला जो विचार
मी सांगितला तो देखील -
तो देखिल सोडून दे.
आत्मतवची विश्व मोहिनी
सत्ता -
वर्तमान-भूत-भविष्य या
विकल्पभूत विचारांची
सत्ता-
ती सत्ता-

तेथे कुठे आहे?
त्या आत्मदेवते शिवाय
तेथे कांहीही नाही-
सारे शून्य आहे.
केवळ निरुपण म्हणून-
खरे तर, आत्मा ज्ञान ही नाही-
दर्शन ही नाही व,
चारित्र्यही नाही,
धर्म आणी धर्नी
गुण आणी गुणी
यातील संदर्भासाठी
तो सारा प्रपंच

असा शब्द ब्रम्हाचा
प्रपंच-
शब्द, अर्थ व ज्ञान
तया ब्रम्हाची तीन रूपे.
व्यवहारी जगतात ती हवीच
पण अध्यात्मात,
सहज ध्यान-समधीत
ते सारे शब्द भेद, अर्थ भेद
व ज्ञान भेद ...
सारे विलीन-
साखर दुधात सामावून जावी-
तसे सारे भेद, अभेदांत
अंतर्धान.

वाचिक विकल्पांना

कोणता संदर्भ?

त्यांचे उगम मानस ... म्हदांस--

ते मानस ... म्हद ही

उसेच गूढ, अनाकलनीय.

म्हणून प्रपंच व्यवहारांचा.

पण तो अभिप्रेतार्थ वाहक-

केवळ निजात्मणुणदर्शक-

प्रतिबोधक-

अन्य प्रयोजन शन्य.

मग हे श्रुत, आगम, परमागम

काय आहेत?

माझ्या मनीचा एक विकल्प-

अशा सत्-असत् विकल्पांनी

विणले जाते वस्त्र, महावस्त्र

केवळ ज्ञानसंपदेसाठी--

अनुभव विश्वांत तर सारे

भेद, सारे संकल्प, साऱ्या

कल्पनां-संकल्पना

विलीन पावतात.

उरते निःश्रेयस आत्मतत्त्व.

निखळ, अनाश्रवी, अनाश्रयी

आत्म -- तत्त्व

त्याचाच तर शोध घेत

असतो-

श्रुतांचा, शास्त्रांचा
आधार घेतला तरी
त्याचा केंद्र - बिंदू - ?
केंद्र बिंदू आहे - केवळ
जि - विशुद्ध झालेल्या
कन्येचे परमलक्ष केवळ पती-
इतर सोहळे, मानमाप, समारंभ
केवळ उपचार --
तसेच मोक्ष लक्ष्मीच्या
प्राप्त्यर्थ-
विविध पक्षोपक्षांचे सारे
तर्क अनुमानादिक
सोहळे, वर्ज्य नसले
तरी मूळ हेतूशी अस्पर्शित,
अननुबंधित-
कारण,
यथवस्थित, नित्य उद्योतक,
नित्य स्व-रमण स्वाभाविस्थित,
त्या आत्मतत्वाची स्वानुभूती.
कुणी उपदेश सांगतो म्हणून?
-- नव्हे, तो तर केवळ
दीप होऊन येतो-
त्यात प्रयोजनभूत कांहीच नाही.
दीपाला केवळ स्वतः प्रकाशित
होण्यातच रस
तोच रस त्या समयसारात

अप्रयोजन हेच तर
प्रयोजन
आकाशिच्या अनंत अनंत
तारका पुंजाचे चंद्राल
काय प्रयोजन?
तसेच अनंत अनंत गुणंच्या
त्या निळ्याशर आत्मस्वरुपाच्या
चंद्राला केवळ अस्तित्त्व.
केवळ आस्तित्वाची-
केवळ आत्म-ज्ञायकतेची
शाश्वत सोबत-
इतर सोबत, सोबती क्षणिक-
क्षणबध्दांचा काय भरवसा?
ज्ञानमय चिरंजीवविता-
हेच त्यास त्याचे दर्शन-

प्रबळ पंकाच्या अस्तित्वातून
वर येऊन आपले
एकत्व-मृदु, सुरभित, कोमल
सौंदर्य - अनावृत सौंदर्याची
अभिव्यक्ती कमळालाच शक्य.
ऋद्धादि विकार भाव - भावनांच्या
पंकातून सहज योग-समा-
धीनें स्वतःचे निरागस
सौंदर्य प्रकर्षाने जाणवून
देणारे ते कमळ म्हणजेच

आत्म-तत्त्व,
त्या सदा बहार, अनावृत्त
सौंदर्याचे स्वयमेव पान
करणारा भुंगाही तोच
विश्वाला व्यापून असणारे
आणि त्या व्याप्त स्थितीत,
ते आत्मतेज
कुठे तिरोहित झाले!
कुठे अंतर्धान पावले?
जड तत्वाच्या संसगति,
गाढ-द्रेषाच्या संकीर्ण
लता-गुल्मांनी त्याला
केव्हा आनंदित केले.
याचा थांग त्या
अथांग जडविश्वात
लागेनासा-
अथांग सुमुद्रात पडलेल्या
एखा रत्नासारखीच स्थिती.
त्या जीवात्मरत्नाच्या
शोधासाठी
प्रमाण-नयाचे गळ घातले-
पण तेही पुरेसे नव्हते.
प्रमाण-नयांच्या चक्रंतच
पुच: अडकून पडला,
तो जीवात्मा-
काय खरे, काय खोटे,

कुणाला विचारावे, तर
अनेक प्रश्न, अनेक उत्तरे
त्या प्रश्न, मालिकेत्तच
तो हरवून बसला
स्वतःला-
कसे शोधवे त्या आत्मतत्वाला?
नाम-रुपे धारण करुन,
भाव-विभानांची उंची वस्त्रे
परिधान करुन,
दडून राहिलेलया त्या
जीवात्मयचे दर्शन
दुर्लभच होऊन गेले.
प्रतिबिंब कोणते,
की सारी प्रतिबिंबेच-
कळेना, आकळेना-
सत्यार्थचा प्रकाश-
भूतार्थाची किरणे
हळुहळू उदित झाली-
त्यांच्या प्रखरतम प्रकाशांत
वाट चालणें आले-
विशुद्धतम चित् चैतन्य
चमत्कारच तो
त्या चमत्कारमय चैतन्यराजाला,
इंद्रिये, मन, शरीरांनी
साक्षी करुन पाहिले;
गुरु, देव, आगमादिकांना

साक्षात् करुन पाहिले,
पण त्या चमत्करानें
त्यांना ही नेति म्हटले.
जणु ते चैतन्य
कुणाही पराशी नाते
सांगायला तयारच नव्हते

: ११ :

त्या चैतन्यपूर्तीचा शोध
घेता घेता-
कधी आळसावले मन,
कधी विरंगुळले तन
हताश व्हायला आले.

मग?

करायचे काय?

समजायचे काय?

की ही बाह्य विश्व नाहीच?

असे कसे होईल?

त्याचे अस्तित्स्वही

अमान्य कस?

अद्वैताच्या चक्रंत

सांपडायचे तर-

सारे जड जगत्चे काय?

त्याला नकार कसा?

म्हणून यथार्थ ते भूतार्थ-

जे बाह्य, ते बाह्य,

जे अंतरंगी उमले, वाढे, विलसे
त्या चैतन्याचे साक्षीदार,
केवळ साक्षीदार,
हे बाह्य विश्व
वर्तमान केवळ क्षणाचा.
पण त्याचेही अस्तित्व.
जे जाणले ते सामग्याने
तेथे काळ सोढून गेला.
ना वर्तमान, नाभूत
ना भविष्य-सारे एक

: १२ :

अशा समयी.
शब्दांच्या पणत्या पेटल्या.
त्या परमागम स्वरूप
शब्दांच्या पणत्या पेटल्या.
त्यांच्या सौम्य, कोमल
प्रकाशांत अवतीर्ण
झाले ... सत्य.
तू पहा तर खरे,
तू आंत डोकावून पहा,
चाचपडून पहा,
ध्यानस्थ होऊन पहा,
समाधिस्थ बनून पहा-
निर्विकल्प होऊन पहा,
पहा त्या एकत्व-विभक्त

आत्म-नीरांजनाला.
कोणताही पर-प्रभांजन
त्या दीपाला विझवू शकला नाही.
पर संगतीत राहून तो
नित्य. अ-स्पृष्ट राहिला.
फेरफार, बदल, परिवर्तन
यांच्या लाटा येत राहिल्या.
हिंदोळल, उत्तुंग झाल्या
पण त्या आत्मरतीच्या
क्षणजीवित्व अनुभवाला
त्यांच्या स्पर्श ही झाला
नाही.

अन् अन्य, अन् अन्य
दुसरा त्याचा होऊ शकला नाही,
साऱ्यांशी मैत्री, संग, प्रसंग
करून पाहिला, तपासून पाहिले
त्यांचे दृढतर वाटणारे संबंध-
पण ते संबंध, कधी बंध झाले,
कधी वेढले कधी एकरूप
झाल्या सारखे-
पण एकरूपता आली नाही.
विकार-वासनांच्या लाटावरील
माझे तारु सदैव सुखरूप.
प्रचंड झंझावातात ही स्थिर.
अबध्द, अस्पृष्ट, अनादि-
चित् - घन.

जे ज्याचे, ते त्याचेच,
दुसऱ्याचे कसे होणार?
सूर्याचा दिव्य-दाहक प्रकाश
कांच मण्याला कसा मिळणार?
जे जे वैशिष्ट्य युक्त,
जे जे चमकदार, रसदार
ते ते क्षणवर्ती, भंगुर.
त्यात त्रैकालिकतेचा
संस्पर्श कुठे?
सामान्यतेची अविकल,
अनाध्यात, चिरंतनता
आणि वैशिष्ट्यांची क्षण-
भंगुरता-

: १३ :

सान्या वैशिष्ट्यांनी वेष्टिलेले
हे चिर सामान्य
एक नवीन भ्रांती
सदैव निर्माण करीत राहाते.
ज्ञान-दर्शन गुणांचा भेद
जेथे मलीनता निर्मितो
तेथे दृष्टी कशी
साम्यमय कशी?
हे सर्व रति - अरति,

हवे - नको, चांगले - वाईटचे

विचार - संकल्पही-

सारे असेच क्षण बंधक-

कागदाची नोका

जशी डोलते लाटावर

तसे सारे

हे भाव - विभाव ...

पण ती कागदाची नौका

त्याही वेळी खरी-

आणि तिचे क्षणिक डोलणे-

ते देखिल खरे.

आत्म्याची कर्मबध्दता

त्या अर्थाने

अशीच एक वास्तव,

ते कठोर वास्तव

त्या वास्तवातूनही

जाणवत राहावी

त्या चिरशाश्वत

आत्म तेजाची जाण.

हेच तर जिन शासन,

जे अभूतार्थाचे ठायी

भूतार्थ दर्शनी-

भूतार्थ दर्शनी-

भूतार्थचे ठायी

अभूतार्थ दर्शनी ...

ही जी आदी - अंती

आणि मध्यभागी
व्यापून राही चैतन्य शक्ती
तीच अलौकिक.
संयोगशून्य असे ते
आत्मरूप.
आढवते ते आ. नमय जीवन,
केवळ इंद्रिय - लुब्ध
केवळ मनोकप्ति
त्या लुब्धतेत-
आढवण कुठे राहिली
त्या ज्ञानमय, तनत्य
सिद्ध, निरंजन आत्म्याची?
ती लुब्धता, एक पाखंड
तेच वस्त्र आवरण होऊन
राहिले होते.
श्वासही अवरुद्ध व्हावेत,
चैतन्य गुदमरुन जावे
असे आवरण.
आणि क्षुद्रता अशी-
की ते आवरणच प्रिय
प्राणाहून प्रिय,
त्या आवरणाच्या बाहेर डोकावून
पाहाण्याचे धैर्यच
नष्ट प्राय,
त्या निळ्याशार आकाशातील
शतसहस्र तरकांचे विलोभनीय

दृश्य पाहण्याची शक्तीच
कुठे तरी निघून गेलेली.
मलयानिलाचा मृदु - कोमल-
शतल स्पर्श ही
नको नकोसा वाटावा-
मग अशा हीन-दीन अवस्थेत
कुठले साध्य अन्
कुठला साधक - भाव.
आपल्या गुणालंकृत चैतन्याचा
आठव ही-
त्याचे रसरण ही
कुठले व्हायला?
निजात्मरसपरिपूर्णतेचा
एक थेंब देखील-
त्या थेंबाचा स्पर्श देखील
नकोसा.
अज्ञानाच्या, अश्रद्धतेच्या
त्या कठोर कारावासातच
केवळ मशगुल.
तेच विश्व, तीच अभीणता.
जाणीवा केवळ कोळसा.
आत्मप्रीती कधी दाटूनच येईना,
काय चालले आहे,
कुठे जात आहोत,
याचे भाव - तरंगही
कधी ढवळून आले नाहीत.

अनाकुलतेचा सौरभ-
केवळ बकवास वाटायचा.
अनाकुलतेची तीव्र ओढच
जणु एकादे प्रेत.
त्यामुळे चिरकाल अतृप्त.

: १४ :

सारं साध्य वाटायचं
ते एक केवळ भौतिक जीवन-
धन तृष्णेची मरीचिका-
उप भोगांच्या आकर्षक पताका-
आणि मग सारखी पळापळ,
धावपळ, श्वास संपेपर्यंत,
प्राप्ती - केवळ अतृप्ती
तीव्र तृष्णा.
धावतच राहायचे,
फिरतच रहायंचे.
विश्रांती केवळ तृष्णेच्या
मृगयेची.
आत्मिक अनंत ज्ञानाची,
अनंत दर्शनमय
सश्रद्धतेच विचारचा
यायचा नाही.
जेथे उभे आहोत,
त्याचे भाग नाही,
जे दिसत नाही, जे अनाकलनीय

त्याचाच सतत पाठ पुरावा.
कोण धावतो आहे,
कां धावतो आहे,
गंतव्य काय?
सारेच अनुत्तरित प्रश्न.
आत्म्याचे आत्म्यात
स्थिरत्व? शक्य की अशक्य?
जाणणारा ही तोच
व जे जाणायचे ते ही तोच.
कसं तरी वाटायचं ?
केवळ शब्दांशी खेळ.
की वस्तुस्थिती?
मी आणि आत्मा
दोन की एक ...
जर एक तर मग हा
दुजेपणा कां ?
सारी दुविधा, सारी भेदांची दुनिया.
मग तो अखंड. अविचल
नित्य - शाश्वत, नियत
आत्मा कोण ?
तो अगा सामोद कां येत नाही?
दृष्टीला दृष्टी भिडवून
समोर टाकत कां नाही उभा ?

:१५:

हा काय, मी येथेच तर आहे,

मी पाहात राहाते ..
त्याचा परम मंगल ध्वनी
माझ्या देहाच्या रंधारंग्रातून
मगात राहात आहे.
हा एकाकार असून
ज्ञान - दर्शन - चारित्र्याकार
झालाच कसा ?
भेद करुन पाहिले तर ...
तर तीनच कां?
अनंत अनंत गुणरुपांत
त्याचेच तर तेज चकाकते आहे.
तोच अनंतबाहू उभारुन
खुणावतो आहे.
त्या खाणा खुणा,
त्याचा तो आर्त - मृदु - कोमल ध्वनी
सारे परिचितसे ...
सारे जणु अंतरंगीच्या
सबलवीणेंचे झंकार,
त्या विविध स्वरांच्यातील
एकात्म दर्शन.
सर्व भावान्तर विकल्पानुभूतीवर
मात करणारे
ते आत्मदर्शन,

: १६ :

जसं तुम्ही, हा राजा आहे राजा,

सम्राट, सर्व कांही सुख विलासांचा

राजा

त्या राजाचे श्रेष्ठत्व जाणून

तुम्ही देखील त्यावर

दृढ श्रध्दा ठेवता.

कारण तुमच्या अर्थ - कारणाला

तो उपयोगी, सहकार्य देणारा,

मग तशीच श्रध्दा ठेवता.

तुम्ही आपल्या जीव - सम्राटावर

आत्म राजावर कां ठेऊ नये,

व प्राप्त कां करुन घेऊ नये

अचल, अ-मल, अविकार

असा सिध्दत्वाचां अधिकार

हाच तर अधिकार आहे,

तोच तर सर्व रस परिपूर्ण,

त्या अधिकाराचे सार्थ दर्शन,

त्यावरची तुमची सदृढ श्रध्दा,

व तयाच अधिकार पूर्ण

आत्मराजाची सेवा.

शरणभूत असा तो एकच,

त्या विना अन्य कुणी,

ना त्राता,

तोच तर अभिलषित,

चिराकांक्षित,

चिर अनुचरित ही तोच,

अन्य सारे,

क्षणिकत्वाचे पायिक,
येशारे, जाणारे
परम विवेकाचे कौशल्य तेच,
की ज्याची अनुभूती
सहज सुलभ अशी.
समस्त भावांतर विवेके
निर्द्रद्ध, निःशंकपणे
तोच एकला शरणभूत.
तीच सिध्द, तेच साध्य
ही जी अननुभूत
अनुभूती.

त्या अनुभूतीतून उगवतात
आत्मतेजाची किरणे ...
आणि वपून टाकतात
दिग् दिगंबर सारे.

: १७ :

हे हास्य माझे,
ही रति-अरतिही मी
हा भ्रम तुझा अनादी-
कोणतेही कर्म वा नोकर्म
नाही तुझे, नवहते तुझे
बुध्दी होती मलिन सारी
अज्ञानवश.
केली किती कर्मे, कशी
वा कोणती तू जाणते,

पण त्या कर्म - व्यापृतेत
तूझा एकही क्षण नसे.
जे सहज चैतन्यात राही
त्यात तू ना कधी रमे.
सहज कारण परमात्मा
तुज साद देतो रे सदा
पर होऊनी तू बधिर - कर्ण
ना ऐकतो त्याचे अमल - स्वर
अ-प्रतिबुध्द

ी पाहसी तयाच्या अरुपा - स्वरुपा.
ज्ञानाशीच तादात्म्य त्याचे
रे म्हणूनी तोच आत्मा
चिंत त्याला, शरण त्याला
जाण त्याला, तोच सर्वस्व - सारथी
तो जीव राजा, स्वयंबुध्द,
बुध्दत्व - बोधित,
सर्व विश्वा
आकळे
जे स्पर्श, रस अन् गंध
तू भोवतो
त्याचा नसे स्पर्शही
त्या ज्ञानस्वरुपी जीवराजा
जो जाणतो केवळ तया,
रमत नाही त्या विकारी
जड विश्व जरी भोवती
विविध रूपे आकार घेती,

त्यात ना तुझी रुची,
मोह तरंगांचीच लीला
त्या तरंगी तू न रंगी
ही अलिप्तता, ही भिन्नता
जो जोडते शुद्धात्मरूपा.
जरी मानिले हे तन आपले
ते तिरसकारी अंतसमयी,
जी इंद्रिये आशि त्यांचे विषय
जे कवळिले मोहरूपे
ते ही क्षीण होता अवमानिती.

: १८ :

पेटता इंधन जसे
भास होतो असा-
अग्नि अन् इंधन जसे
एक भसे तव मना.
अग्नि अन् इंधन जसे
वेगळाले राहिली.
पूर्ण जळता इंधन जसे
अगनी कोठे राहिला ?
तसेच-
तू परपदार्थाशी संग करुनी
ते सर्व परकेस्व-च जाणे
पण ते जाणणे खोटे असे.
भास तो भास आहे,
सत्य त्याहुनी वेगळे

वास आत्मा करी शरीरी
म्हणून ते दिसती अभिन्न,
परि ते कधी ना एक होती
रीत ही तयाला कळे.
हा नियम सारा सार रूपा,
जो न रंगे पररूप संगे,
जाण त्याची पृथगात्मता
जो दावते वैभव स्वतःचे,
स्वात्मतत्त्वी जो नित्य जागृत
तोच जागा या जगी,
तोच ज्ञाता-प्रमाता या जगी
म्हणून त्यागी आजनम - लीन मोहा,
रसिक जर, तू स्वाद घे त्या रसाचा
जो न होई विरस कधीहि
तोच निजस्वाद घेण्या तत्पर.